

Jokihelmisimpukan eli raakun suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma 2020-2030

Johdanto

Jokihelmisimpukka eli raakku (*Margaritifera margaritifera*) on Suomessa erittäin uhanalainen. Se rauhoitettiin jo vuonna 1955, mutta silti sen populaatiot ovat taantuneet voimakkaasti viime vuosikymmeninä. Raakku on luonnonsuojelulain 46 §:n mukaisesti uhanalainen ja 47 §:n mukaisesti erityisesti suojeltava laji, jolle on tarvittaessa laadittava ohjelma lajin säilyttämiseksi, jos sen häviämishuono on ilmeinen. Raakku on myös EU:n luontodirektiivin II ja V liitteen laji.

Raakku esiintyy Suomessa vielä noin 120 joessa ja puroissa. Esiintymistä yli 90 % sijaitsee Koillismaalla ja Lapissa (kartta 1). Parin viime vuosikymmenen aikana raakku on pystynyt lisääntymään enää noin 50 joessa, mutta vain muutamassa niin, että raakkukannan voi niissä luokitella elinkykyiseksi.

Raakun taantumiselle on monia syitä, jotka vaihtelevat populaatioittain; menneisyydessä helmenkalastus ja jokien uittoperkaukset, myöhemmin jokien vesivoimarakentaminen sekä metsä- ja maatalous, joiden seurauksena raakkujoet ovat liettyneet.

Tietopuutteista huolimatta lajin esiintyminen ja populaatiokohtaiset ongelmat tunnetaan kohtalaisen hyvin. Tutkimusten ja hankkeiden kautta on kertynyt viime vuosina tietoa tarvittavista suojelun keinoista niin, että raakun suojelun strategialle ja toimenpideohjelmalle on ollut riittävä tietopohja olemassa. Jokihelmisimpukan säilyminen Suomessa edellyttää laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Työryhmällä on ollut käytössään taustaselvitys, jonka Ympäristöministeriö tilasi ennen työryhmän toiminnan aloittamista Panu Oulasvirralta (Oulasvirta, P., 2020, Jokihelmisimpukan nykytila ja lajin suojelemiseksi tarvittavat toimet Suomessa, Alleco Oy). Toimenpideohjelmassa viitataan tähän selvitykseen, joka julkaistaan samaan aikaan tämän strategian kanssa.

Työryhmän asettamiskirjeen mukaan toimenpideohjelma edellyttää myös populaatiokohtaisesti uhkien tarkastelua ja niiden mahdollisia ratkaisuja. Mahdollisuuksien mukaan arvioidaan myös kertaluontoisia ja jatkuvia kustannuksia.

Tämä strategia ja toimenpideohjelma on voimassa vuoteen 2030 saakka ja sen välitarkastelu tehdään vuonna 2025.

Tausta

Työryhmä kokoontui toimintakaudellaan 29.11.2018 - 31.3.2020 kaksitoista kertaa. Työryhmän jäsenet ja heidän varajäsenensä:

Päällikkö Tuula Kurikka, Metsähallitus Luontopalvelut (työryhmän puheenjohtaja); suunnittelija Pirkko-Liisa Luhta, Metsähallitus Luontopalvelut (työryhmän sihteeri); ympäristöneuvos Esko Hyvärinen, Ympäristöministeriö (varalla neuvotteleva virkamies Antton Keto); erityisasiantuntija Jouni Tammi, Maa- ja Metsätalousministeriö); johtava vesitalousasiantuntija Jukka Pakkala, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (varalla Anne Laine); ylitarkastaja Marja-Liisa Pitkänen, Pirkanmaan ELY-keskus (varalla Sami Moilanen); ympäristöasiantuntija Maarit Kaukonen, Metsähallitus Metsätalous Oy; vanhempi tutkija Ulla-Maija Liukko, Suomen ympäristökeskus (varalla erikoistutkija Heikki Mykrä); projektipäällikkö Antti Leinonen, Suomen Metsäkeskus (varalla luonnonhoidon asiantuntija Pirita Soini); lakimies Anna-Rosa Asikainen, MTK ry (varalla asiantuntija Airi Kulmala); puheenjohtaja Tiina Sanila-Aikio, Saamelaiskäräjät; professori Jouni Taskinen, Jyväskylän yliopisto; tutkija Pekka Korhonen, Luonnonvarakeskus (varalla erikoistutkija Teppo Vehanen); suojeluasiantuntija Olli Sivonen, WWF Suomi (varalla virtavesiasiantuntija Manu Vihtonen); toiminnanjohtaja Päivi Lundvall, Suomen luonnonsuojeluliitto (varalla erityisasiantuntija Tapani Veistola) ja ympäristöpäällikkö Erkki Huttula, Kemijoki Oy. Työryhmän pysyvänä asiantuntijana toimi erikoisasiantuntija Panu Oulasvirta Alleco Oy:stä.

Työryhmä on kuullut työnsä aikana seuraavia asiantuntijoita: päällikkö Kari Lahti (LUOMUS) ylitarkastaja Pasi Molkoselkä (TUKES) ja ympäristöneuvos Antti Ylitalo (Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto).

Tavoitteet

Elinvoimaisia raakkukantoja on koko lajin luontaisella esiintymisalueella ja ne saavuttavat suotuisan suojelun tason. Välitavoitteena on, että nykyiset kannat säilyvät ja heikentyneiden kantojen elinkelpoisuus paranee.

Esitetyt toimenpiteet on määritelty siten, että edellä mainittu strateginen tavoite on mahdollista saavuttaa. Strategisen tavoitteen saavuttamista tarkastellaan Euroopan unionin luontodirektiivissä (92/43/ETY) mainittujen lajien suotuisan suojelun määritelmässä olevien seuraavien vaatimusten kautta.

Luontodirektiivin mukaan suojelun taso katsotaan suotuisaksi, kun

- *Kyseisen lajin kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelpoisena osana;*
- *Lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienentyä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa;*
- *Lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö;*

Strategisia tavoitteita on neljä. Näitä edistetään toimenpidesuunnitelman keinoin ja toimenpitein, samanaikaisesti ja rinnakkain, alueelliset näkökohdat ja prioriteetit huomioon ottaen.

1. Tieto raakkuesiintymistä ja niiden elinympäristöistä paranee ja on toimijoiden ja kansalaisten tiedossa
2. Raakun ja sen isäntäkalojen elinympäristöjen tila paranee aktiivisin toimin
3. Raakun elinympäristöt otetaan huomioon valuma-alueiden maankäytössä
4. Raakun suojelun tutkimustieto lisääntyy

Lisäksi strategiassa on esitetty toimenpiteitä sen toimeenpanon, koordinoinnin ja seurannan osalta, arvioitu lyhyen aikavälin rahoitustarvetta sekä tehty suunnitelman vaikutusten arviointi.

Valmistelijat

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat elokuussa: ympäristöneuvos Esko Hyvärinen (esko.o.hyvarinen@ym.fi) sekä erityisasiantuntija Olli Ojala (olli.ojala@ym.fi).

Liitteet:

RaakkuTPO_06042020_final.docx - Jokihelmisimpukan eli raakun suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma 2020-2030

Jakelu:

Alleco Oy
Anna-Rosa Asikainen
Antti Leinonen
Antton Keto
Elinkeinoelämän keskusliitto
Energiateollisuus
Erkki Huttula
Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Pohjanmaan ely-keskus
Etelä-Pohjanmaan liitto
Etelä-Savon ely-keskus
Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Hämeen ely-keskus
Hämeen liitto
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Jouni Tammi
Jouni Taskinen
Jukka Pakkala
Jyväskylän yliopisto
Kaakkois-Suomen ely-keskus
Kainuun ely-keskus
Kainuun liitto
Kalatalousalueet
Keski-Pohjanmaan liitto

Keski-Suomen ely-keskus
Keski-Suomen liitto
Kuntaliitto
Kymenlaakson liitto
Lapin aluehallintovirasto
Lapin ely-keskus
Lapin liitto
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
LUOMUS
Luonnonvarakeskus
Länsi- ja Keski-Suomen aluehallintovirasto
Maa- ja metsätalousministeriö
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK
Maarit Kaukonen
Marja-Liisa Pitkänen
Metsähallitus/Metsätalous Oy
Metsäteollisuus ry
Natur och Miljö
Olli Sivonen
Paliskuntain yhdistys
Panu Oulasvirta
Pekka Korhonen
Pirkanmaan ely-keskus
Pirkanmaan liitto
Pirkko-Liisa Luhta
Pohjanmaan ely-keskus
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Karjalan ely-keskus
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pohjois-Pohjanmaan ely-keskus
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Savon ely-keskus
Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Päijät-Hämeen liitto
Päivi Lundvall
Saamelaiskäräjät
Satakunnan ely-keskus
Satakuntaliitto
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Suomen metsäkeskus
Suomen ympäristökeskus
Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
Tiina Sanila-Aikio
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Tuula Kurikka
työ- ja elinkeinoministeriö
Ulla-Maija Liukko
Uudenmaan ely-keskus
Uudenmaan liitto
Varsinais-Suomen ely-keskus

Varsinais-Suomen liitto
WWF
Ympäristöministeriö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ojala Olli
Ympäristöministeriö

Hyvärinen Esko
YM